

Ese da dous ori in sepmmană: Joi-a si Dominec'a; era cindu va pretinde im- portanti a materielor, va esi de trei său de patru ori in sepmmană.

Pretjulu de prenumeratiune,
pentru Austria:

pe anu intregu	8 fl. v. a.
, diametate de anu	4 fl. v. a.
, patraru	2 fl. v. a.
pentru Romania si strainetate:	
, anu intregu	12 fl. v. a.
, diametate de anu	6 fl. v. a.

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. core- spundinti ai nostri, si de a dreptulu la Re- dactione **Stationsgasse Nr. 1**, und- sunt a se adresă si corespondintele, ce pri- vesecu Redactarea, administratiunea seu apuditur a; cind vor fi neprante, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publica.

Pentru anunțe si alte comunicatiuni de interesu privat — se respunde căte 7 cr. pe linie; repartiile se facu cu pretiu sca- diu. Pretiul timbrului căte 80 or. pen- tru una data se antcipa.

Budapest, in 22 augustu n. 1874.

Alalta-ieri joi, in intréga Ungaria, dar mai vertosu cu mare pompa in capitol'a ei, se serbă marea serbatore na- tională, serbatorea *Santului Stefanu*, pri- mului Rege si domitoriu creștin alu- tierii.

La acésta ocasiune — foile domni- loru publicara articii de fondu despre insemenetatea dilei, cele mai multe arun- candu priviri retrospective asupr'a tre- cutului de 874 de ani.

Unele si-adusera aminte si la acésta ocasiune de — cea mai mare nefricere de astadi a tierii, carea e — cau'a de na- tionalitate, indentica cu — essintint'a de po- pora nemagiare, pre cari barbarii moderni pré bucuruso le-ar inghití de dejunu, déca ar scí, că — cu de séra ér le-ar poté scóte din sine, prefacute totu in magiari!

Regnum unius linguae — imbecile, — a disu primulu rege fiiului seu *Eme- ricu*. Secle intrege — acésta judecata s'a tienutu santa; caci adeca s'a interpre- tatu asiá, că, — o tiéra numai cu unu poporu, e mai greu a o tiéné lungu- tempu in jugu, pre candu diferitele po- pora — hai ce bine ajuta candu unulu, candu altulu pre despoti, a injugá pre celealte, cum buna óra vediuramu la 1848/9 pre popórala nemagiare ajutandu Austriei, a injugá pre magiari, si astadi vedemu pre magiari ajutandu ér Aus- triei, a injugá pre cehi, lesi, romani, serbi, etc. etc!

Hon fantastulu, dupa-ce a suspi- natu afundu, pentru că strabunii magiari- loru de astadi n'au prefacutu pre nemagiari, ci ii-au lasatu — mare pacoste genera- tiunei de astadi; apoi la urma spune magnatiloru, că — a trecutu timpul oportunu! Astadi prefacerea cu forti'a nu mai merge, din contra ea ar poté provocá periclu de essintintia pentru magiarismu!

Un'a — greu se insiélă diupanulu fantastu; aceea, că afectédia credint'a, cumca mai marii magiariloru de astadi numai din maranimitate n'au inghitit u pre Romani, Slovaci, Serbi, etc. etc.

Nu ii-au inghitit u, repetim, pentru că li-ai trebuitu mai antaiu de tóte — sclavi buni si indelungu răbdatori, si apoi nemagiarii si atunci, casí astadi, au fost multu mai supusi si mai umiliti, decât selbatecii de magiari, cei-ce si pre atunci acusi-acusi luau refugiul la conspiratiuni si răscóle.

Hei, de am poté noi s'e facem peste n'opte din cele diece milioné de nemagiari — totu magiari, — apoi am vedé noi, căte dile, séu óre, séu minute ar mai tiené stepanirea svabului de peste Laita in tiér'a ungurésca! Dar — si pre mu- miele nóstre oligarchice — curendu le- am vedé inutrate de pre fac'a pa- mentului!!

Domnii magiari si calàii loru de la condeiu, totu mereu ne denuncia si in- culpa, că — suntemu dusmani de mórté magiarismului: noi juràmu, că de ni- ar fi prin potintia, nu ne-am resbuná alt- felu in contra varvariloru de tirani ai nostri, decât — prefacendu-ne de o data cu totii in magiari!

Ce diceti la acésta — nepárce de denuncianti?!

Budapest, in 22 augustu 1874.

Precandu telegrama, in foile ungu- rescu, cu litere mari tiparite, ni spunu, că — nici candu alta data intre serbi, si anume in cuiburile loru principali, *Carlovetiu si Panciova*, nu s'a serbatu serbatore *Santului Stefanu* cu atâta

pompa, in modu aproape demonstrativu din partea poporului serbescu, casi tocmai marti'a trecuta; — pre candu mai de parte tóte reporturile oficiose despre solenitatea de instalare a Patriarchului *Procopiu Ivacicoviciu*, — sunt incantate de tie- nut'a bona si amica a serbilor facia de guverniul Ungariei si de ómenii sei: totu atunci corespondintele ordenariu alu Reformei magiare repórta din Carlovetiu sub 19 aug. cum că insultele si injurările ce a auditu de patru septemani in contra magiarielor in Neoplanta, si peste totu acolo intre serbi — l'a junghiatu pana in fundulu animei, incătu secur — nu le va uitá nice o data. La o ocasiune in ospetaria, siediendu si discurendu cu unu sociu alu seu magiarscă, de la més'a vecina unu c. r. oficiariu se sprimă astfelu in limb'a nemtiésca: „*Accesti vagabundi de magari ajungu pe totu loculu, si ei pretotindenid latra in limb'a loru!*” — Dlu corespondinte, cu dorerea in anima, a tacutu si a inghitit!

Si — acestui corespondinte de la „Re- form,” nici dupa astfelu de esperiintie nu i plesnesce prin creri, că — portarea domnilor magiari facia de natiunile nemagiare si interesele vitali ale acestora — este cau'a, pentru carea magi- rimea a ajunsu a fi atâtu de urgisita! Ba incarnatulu denunciante magiaru inca si cu acésta ocasiune denuncia si calum- nia pre serbi!!

Asiá bate Dieu pre cei impetriti in reutate.

Aparatiuni si splicatiuni, la instalatiunea patriarchului serbescu.

Budapest, in 22/10 aug.

Minunata concidintia a imprejură- loru! In diu'a de marti, 6/18 aug. tocmai s'a implinitu 10 ani, de candu in Carlovetiu fu instalatu patriarchul serbescu *Samuilu Masireviciu*, primula, carele dupa 150 de ani, se alese si intru- duse in functiune expresminte *numai pentru Serbi*; caci Romanii recusaseră a alege si a reconósce de capu alu loru bisericescu pre metropolitulu serbu. — Atuuci parintele *Procopiu*, episcopulu de *Aradu*, figură inca intre episcopii Ierarchiei serbesci; caci inca nu aparuse Resolutiunea maiestateaca, ca s'e pronun- cie despartirea si cercuscrierea cuprin- sului ambelor Ierarchie.

Cinci ani dupa aceea, patriarchulu *Masireviciu* — móre fora veste; cinci ani guverniul magiaru si congresulu na- tională serbescu tragu degetu pentru person'a alegendului nou patriarchu, si — acuma chiar in diu'a aniversale se instală cu nespresa pompa, intru bucur'ia si a poporului serbescu, si a guverniului magiaru — *Metropolitulu romanu*, par- intele *Procopiu*, in scaunulu patriar- chale de Carlovetiu!

Câte suveniri, cugetări si semtiri — ni destépta o reprivre spre trecutu! De ni-ar fi datu Ddieu o fantasia, cum n'avem, ce mai escursiuni si tablouri poe- tice am scí face despre — trecutu, presintă si viitoru, — si de am avé numai unu picutiu de daru profeticu, ce frumosu am scí se spunem uurmările desvolta- tiuniloru naturali ale afacerilor ome- nesci!

Dar in fine, despre alt'a este vorba.

Tóte foile ungu- rescu, cete scriu fora malitia despre observatiunile facute in Carlovetiu si chiar in Neoplanta si Panciova, de candu cu noulu Patriarchu, — tóte constata o tienuta cu totulu noua, pana mai ieri nepomenita — la parti'a na- tionale a Serbilor. S'a facutu ómenii

de o data placuti, fórté leiali — pana si impulzu coloru mai entuziasce si generali aplause.

Parintele patriarchu si-a remasu consecinte. Ddieu s'e lu traiésca multi fericiti ani!

Budapest, in 21 augustu n. 1874.

In *Francia* preocupa atentiunea publica — afara de fug'a lui *Bazaine*, — not'a bene! despre care cercetările facute dovedescu, că s'a esecutatu frumosu si comodu — prin pôrt'a fortăreței, pre unde esu ómenii de omenia! — afara de acésta, cum diseram, preocupa atentiunea publica: *Calator'ia presedintelui Republicei prin departamentele tierei*, pentru de a se convinge despre spiritul poporului.

A inceputu Mac-Mahon acésta calatoria esploratoria prin pările *Bretagni*, despre cari se scia, că sunt cele mai pucinu culte si tocmai de aceea, cele mai *Monarchics*, mai catolice, mai *mameluce*; se vede dura pré usioru, că s'a facutu cu intentiunea d'a preocupă prin manifestatiuni de natura monachica-reactiunaria, si astfelu a influintă si pre celealte părți. Cu tóte acestea, „*Rep. franc.*” tare se indoiesce, că acésta visitatiune si-va ajunge scopulu. Adeverat'a opiniune si adveratulu spiritu alu poporului — nu va ajunge la espressiune, caci vediut'a este *oficiale* si din capulu locului sunt desemnate persoane, cari vor agrai in diferite locuri pre presedintele Republicei, fora ca s'e pôta d'a cele persoane alte informatiuni, de cătu cele dorite de cei de susu, dela potere.

Este deci — numai tendint'a, d'a misti- fică lumea, ceea-ce inca nu va succede deplinu; caci unu cuventu de la *Gambetta* pote derimá ne-adeverulu si intrig'a reactiunei.

In *Spania* incidentele de reconoscere a regimelui lui *Seranno*, de cătra poterile mari — pre d'o parte, ér d'alt'a operatiunile in contra Carlistilor — sunt, cari tienu in incor- dare spiritele.

Despre reconoscere in press'a européna se publica diforte faime; multi pretindu, că aceea inca n'ar fi urmatu formalmente si că ar avé se mai devinga multe greutăti. Dar din partea oficioselor foi a duii *Bismark* se splica lucrul fóte simplu astfelu, că *reconoscere este enunciata prin tóte poterile mari si si notificata la Madridu*, dar că — *formalitate esterne de tramitere si primire reciproca de nunciature si ambasade* — inca n'au urmatu din cau'a, că persoanele concerninti se afla cari in cătro in concediu. Acéast'a inca nu detrage chiar nemic'a importantie recu- noscerei in sine.

De pre campulu de batalia se suna — despre o lovire intre Moriones si Dorregaray — de resultatu dubiu, ma chiar nefavorabile Republicanilor; dar totu d'o data se anuncia, că ostirile Republicane mereu au constrinsu pre Carlisti a se indesui ér la puntulu *Estella*, unde nainte de siesse septemani o pati eroulu *Concha*. Totusi astadi Republicanii sunt nu mai numeresi, ci si mai bine prove- diuti cu cele de lipsa si — dupa esperintele déjà facute, vor fi si condusi dôra cu mai multa precautie.

Astfelu asta data nu numai Spania, dar intréga Europa cu anima palpitanda si-a atien- titu cautarea ér spre Estella, unde in scurtu se astépta noue loviri sangerose si decidie- tòrie.

Mai neplacutu si semnificativ este, că dlu *Bismark* n'a pronunciato si recomandata reconoscerea Republicei, ci numai a Regime- lui *Serano*.

In *Italia* arestarea Republicanilor, sub cuventu că sunt *internationali*, se continua de la unu capetu la celalaltu a Regatului. Se respondesce de guvern, că — s'ar fi descoperitul multime de arme, cu cari se inten-

tionă resturnarea totale a ordinei de astăzi. Anume tota partea peninsulei despre Adria să fie fost preparata la rescola, astfelui, în cătu în tōte uribile ei erau găsi comitate republicane, cari să apuce frantele smulse din manele celor ce astăzi le tienu. Dar si preajuria, anume si in Roma si Florentia, si chiar in Turinu si Neapole să se fie descoperitul elemente de complotu si rescōla. Numerulu ce oru arestatii dejă să fie ajunsu la o mia! —

Congresulu internationale din Bruxelles in Belgia, să fie datu de grele pedece si — planurile Russiei, pentru regularea dreptului de resbelu, si anume pentru precisarea dreptului de cucerire, dejă să fie perduț tōte siasele de reusare. — Noi din capulu locului n'am avutu incredere in acēsta intreprindere muscalăsca, căci — ni se imparea cam siodu a vedē pro Russia de o datu cu o iniatiiva atătu de straordenaria; ér d'alta parte provedeamu, că nu este lucru micu, a impune legi si inca legi precise — lui *Marte furibundu*. Ce ar fi ca aceea, candu ómenii si in starea de cea mai cumplita inversiunare a loru, s'ar pote aduce să tieni certe regale de moderatiune si bunacuviintia!

Dominii magiari ai nostri — nu sunt in resbelu cu noi, ci precum dicu ei, in vietia constitutionale normale, si — vai ce pucinu sciu să se infrene si să fie umani cu noi! —

Viena, in 20 aug. n. 1874.

Facia cu postulatulu memorandului den Blasius, pre care binevoirati a-lu d'a publicitatei, anume incătu privesce dotatiunea clerului romanu prin bugetulu statului, — ve rogu a lăua spre conosciintia cele ce tocmai „*Presse*“ de astăzi reportă din Pesta ca unu lucru positivu, cumea adeca, min. magiaru de finantie dlu Ghiczy, diu'a nōptea lucrându la reducea bugetului, a ajunsu la capitolulu pentru cultu si instructiunea publica si aci a nume a stersu si respectivmente redusu posturile despre *subventionarea confesiunilor*.

Este cunoscutu, că in acēsta rubrica figurédia bisericile gr. catolica si gr. orientale cu cāte 100,000 fl, si — este sciutu că anume clerulu romanu seracu din Transsilvania, si celu unitu si celu neunitu, primiā din acele sume cam 25,000 fl. pre fie-care anu. Acuma deci in locu să se aportăca acēstă ajutoriu, (numit in Ardélu — „mil'a impartosca,“) pre cum optimistii nostri tieneau posibile in concernintele punctu alu memorandului, se lucra de a dreptulu, firesce pentru nevoie tierii, la cari au dus'o dominii Lonyaisti et compania, — a reduce, său chiar a sistă de totulu si acelui micu ajutoriu de pana acuma! —

Adunarea generale a Asociatiunii Transilvane in Deva.

Este cunoscutu, că adunarea generale a Asociatiunei trane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului Romanu s'a tienutu in anulu acēstă in 10 si 11 augustu la Deva. Cunoscute sunt si acele triste cause, din cari numit'a adunare generale in anulu trecutu nu s'a potutu tieni; dar tocmai acēstă imprejurare de una parte, credu că a datu ansa de publiculu romanu benevoitoriu si spriginitoriu alu acēstei institutiuni salutarie, carea astăza a intrat in alu 14. anu alu vietii sale, s'a interesatu astădata mai tare, ca ori si candu, — éra de alta parte alte incidenti neasteptate, ba chiar amenintierioare pentru Asociatiunea nostra au adusu — asiadicendu — cu sine, de membrii ei si-au tienutu de una datoria santa a participă la adunarea dela Deva cătu se pote de numerosi. — Am avutu nerocirea de a fi participantu la mai multe adunări generali, ce s'a tienutu pana acuma, cari — tōte mai multu său mai putinu, au fostu interesante, din multe puncte de vedere considerate. N'am vediutu inso, nici n'am observat u să fie urmaritu participantii, membri si nemembri, tote siodintiele tienutu cu mai mare atentiu si in unu numeru mai considerabile, decătu astădata la Deva! —

Cutediu a afirmă si speru, că toti — ceice au luat partea la acēsta adunare — vor consimti dīm preuna cu mine, că ea a fostu un'a dintre cele mai interesante, din cele mai placute, ce s'a tienutu pana acuma! —

Sun securu, că acelea 3—400 de persoane, cari au luat partea, tōte pana la un'a vor fi re'ntorsu acasa cu deplina multiumire si incantate de rar'a ospitalitate, prin care au escelatu bravele familie romane din Deva;

vor fi re'ntorsu, ducentu cu sine dulci suveniru de momentele placute, ce ni le au procurat u bravii nostri frați Devani — in restimpu de 5 dile. Intempiarea preventoria si grigieloru pentru cei din departare au fost adeverat u demne de urmatorii acelei ginte, acărei ospitalitate este si astăzi proverbiale.

Inca in 8 si 9 augustu venise din tōte pările Transsilvaniei si Ungariei, si anume din : Sabiu, (dóra cei mai multi ca din orisicare altu oras) Brasovu, Naseudu, Desiu, Clusiu, Sebesiu, Alba-Iulia, Blasius, Orastia, Lipova, Lugosiu, Pesta, Aradu, Hatieg, Zlatna, Bai'a-de-Crisu, Mediasiu etc. multime de Romani la festivitatea nationale a Asociatiunei nostru trane. —

Duminica, in 9 augustu, se tieni s. liturgia in biseric'a cea noua gr. orientale, unde se naltiara catra coriu rugatuni pentru calatori si pentru cei de facia. Biserica era indesuita de poporu din locu si prejuru. Dupa finirea servitiului divinu tieni preotulu locale, Nicoara, o securta si frumosă cuventare catra poporu, arestandu-i insemnetatea festivitatii tienende, invitandu-lu ca la 1. ora dupa amediasi să se adune la gar'a calei ferate, spre a intimpină, impreuna cu comitetulu arangiatoru locale, pres. Esc. sa pres. Asociatiunii, V. br. de Popu. —

La 2. ora anumita, sosindu ambele trene dela Aradu si Alba-Iulia, sosi si presiedintele V. baron de Popu, carele condusu de Domn'u C. Dunca-Schiau, fiu salutatu si beneventatu prin presiedintele Comitetului locale, dlu A. Schiau, căruia Escentia. Sa multiumindu-i pentru frumos'a primire, facu totu deodata, cunoscutu, că starea sanatati abia i-a concesu să poată participă in persona la acēsta adunare. Totu cu acestea trenuri sosira si Dnii: Cav. de Fuscariu, red. A. Romanu, Jurca, Dr. Maior si altii — de cari nu-mi potu aduce a minte — d'impreuna cu stimatele loru familiie. Sera la 9 ore s'a arangiatu in onoreea Presiedintelui unu conductu do facile. Conducetu si-incep mersulu de la cas'a orasului, in frunte cu music'a, care intonă marsiulu lui Michaiu. Ajunsu la locuinta presidintelui, se cantara mai multe piese nationali, finindu apoi salutatu presiedintele de dlu S. Piso. Escl. sa respunse in cei mai caldurositi meni. Conductulu, rentornandu, aduse-trecandu pro la locuinta dlui Vicepres. Bologa, si acestui-a in somnu de deosebita stima — unu intreitu „să traiescă.“]

Nici candu nu am mai vediutu atât'a multime de ómeni la o astufeliu de ocasiune, si nici odata o vioitii si interesu mai mare ca si asta data! Multimea publicului pre stradele Devei facea, ca strainulu să crede, că se afla in un'a din cele mai mari cetăti.

Luni, in 10/8, la 10 ore a. m., adunandu-se membrii si o multime de poporu in biserică, unde s'a tienutu siodintiele, se alese o deputatiune de 5 membri, carea să invite pre dlu Pres. la siodintia. Scurtu dupa aceea rentornă deputatiunea, d'impreuna cu Presidintele, care intempiatu cu neintrerupte „să traiescă,“ ocupă scaunulu presidiale, fiindu de a drépt'a sa v. pres. Bologa, ér de a stang'a membrui comit. E. Macelariu d'impreuna cu oficialii asociatiunii: capit. Stezariu, protop. Rusu, si bibl. I. Cretiu. —

Presedintele V. br. de Popu deschise siodintia priu cuventare potrivita, arestandu scopulu si folosulu asociatiunilor si alu reuniunilor, si in fine salutandu adunarea dechiară a 13 adunare generale de deschisa. — Dlu protopopu I. Papiu bineventă pre presiedinto si adunarea in numele Deveniloru, — spremendu-se, că bucuru si este mare si dupla, vediendu-si realizata dorint'a nutrita de doi ani de a puté salută pre membrii Asociatiunei in orasului Dova.

Dupa acēstă so alesera trei notari adhoc, in personele dloru Dr. Silasi, adv. Bontescu si conc. A. Olariu, — cari asemenea ocupara locu la măs'a presidiale. — Se dedera apoi spre cotire telegramele sosite, prin cari salutara adunarea mai multi romani din diverse părți. Dupa acēstă, amesuratu programei — se alesera 4 comisiuni, din cāte 3—7 membri, — si anume: un'a bugetaria, a două pentru inscrierea membrilor noii si incasarea tasseloru, a trei-a pentru revisiunea societelor si a bugetului asociatiunei si a 4-a pentru motiuni si propunerii. — Totu de o data presiedintele rōga pre respectivele comisiuni să se constituie, spre a poté reportă in siodintia urmatória.

Acuma cetesce secretariulu alu 2-lea

Comitetului, I. V. Rusu, raportulu despre activitatea si starea Asociatiunei in decurgerea anilor 1872/3 si 1873/4; asemene cetece si dlu capitanu si casariu, S. Stezariu, raportulu si bilantiulu despre veniturile si spesele anuale si in fine constatădă, că Asociatiunea I nostra dispune de unu fondu, a-

i'a să aruncu o privire in trecutulu de 25 ani.

Era in primavera anului 1848, candu pe deasupra campionilor Ungariei planau sublimile idei de egalitate, fraternitate si libertate.

Prin diet'a din Posionu, la 1848 s'a facutu trupu §-ii 3, 5, 8, 9, 13, 15 si 20, ér ceea ce privesce representatiunea poporului, adeca ce discutemu si noi astăzi, ca si intră in vietia, pre basea ecarităti, prin alu 7-lea articlu alu dietei din Posionu.

Acēsta insufletire si acestu miscamant pentru reforme se lati in intréga tierra si strabatut si printre muntii Transsilvaniei.

Resultatulu acēstei-a fă I. artic. a legii ardeleni din 1848, prin care se pronciara statutile Transsilvaniei, că si ele primescu ce se legiferasse in Ungeria prin alu 7-lea articolu Posionianu. In urmarea acēstei-a, pre cum se enunciasse si se aplicasse in Ungaria ecaritatea pentru fiecare locuitoru: tocmai asiā se recunoscu si in Transsilvanis ecaritatea pentru fiecare locuitoru, fora diferintia de nationalitate, limba si confesiune, si — se recunoscu pentru totu de a un'a si nestramataveru, dechiarandu-se de abrogate tōte legile anteritori, cari ar contradice acestui principiu.

Ardealulu inse si mai delosu si mai multosu, decătu cum e Ungaria, si Clusiu si situatu forte aproape de muntele Vladăsa, care e acoperit cu néau chiar si 'n iuliu. De aci si focul si insufletirea pentru aceste principii numai decătu incepù a se potoli intrat'a, incătu candu se legiferă alu II. art de lege, acesta asiā mi-ti-lu deresera cătu numai in aparintia si in form'a esterna a legii mai dai de urm'a representatiunii poporului, in realitate inse ea e eludata. De altu mentrea ecaritatea nici n'a fost aplicata in Tnia in conformitate cu art. alu 7. din Ungaria, ceea ce recunoscu chiar si statutile ardeleni, candu — casii de scusa — punu in fruntea legii că e numai pana la Adunarea comună a ambelor patrie, ce se va tieni la 2 iuliu si ce se si publicase etc.

Legelatorii ardeleni dara, dejă in legea electorale din Transsilvania, se abatura de la principiu primiu in alu 7-lea art. din Ungaria. Ei adeca, statorindu dreptulu de alegeri pentru fostii urbariastii si pentru cetătienii de pre pamentulu regescu, nu luara ca base proprietatea de pamentu, ci primira censulu contributiunale. Mi se pare inse, că ei ar fi potutu primi proprietatea de pamentu ca base a censului tocmai asiā, cum se primi acēst'a si in Ungaria; căci si statutile transilvanene adusese o lege urbariale inca in 1846, carea o si sanctuassee Maiestatea Sa. Acēsta lege urbariale s'ar fi potutu deci si aplică la conferirea dreptului electorale dar se urmă altucum, statorindu-se censulu contributiunale de 8 fl. m. c., pe a carui base se intemplara apoi alegerile dia 1848.

Statorirea acestui censu nascu o mare deosebire intre dreptulu electorale ardeleanu si intre celu alu alegetorilor din Ungaria. Acestu censu fu apoi man'a multoru imparechiari si ne'ncrederi, si potu dice, a multoru desastră pentru tiéra; căci elu produse ne'ncredere, intre deosebitele clăsi si naționalități. —

De 26 de ani dorescu cu sete acea clisita, in carea credeam, că legelatiunea comună a Ungariei va indreptă odata acea gresie la comiseram la Clusiu in 1848 atunci, candu crearamu alu II-lea art. de lege. De 26 de ani traiescu in acea sprantia, că legelatiunea Ungariei va apropiā si legea electorale a Ardealului de art. 7 alu Ungariei, omogenisandu-o cestui-a. Sperant'a mea inse fu deserta; căci cas'a representativa — in locu să fie creatu o lege electorale nouă, basata pre principiu cu totulu omogene — ea ni crea o novela electorale, carea face deosebire cu ardelenii, primindu alu II. art. ardeleanu de la 1848.

Modest'a mea parere e, că — dupa ce cas'a representativa primi acestu art. — noi mai nainte de tōte trebuie să cunoscem speciale de dare, cari au fost in Tnia, ca asiā să potem apoi otari, că aplicat'a ea ore potrivit u si acestu articol? — In Transilvania — afara de darea capului, carea nici nu servește ca base la statorirea dreptului de alegere — in 48 mai era inca darea

Discursulu

capitanului supremu din districtulu Nasaudului, Alessandru Bohatielu, rostitu in cas'u magnatiloru Ungariei, joi in 13 augustu n. a. c., cu ocasiunea desbatelerii speciali asupra §-lui 5 din novel'a elektorale.

(Va urmă)

Discursulu

capitanului supremu din districtulu Nasaudului, Alessandru Bohatielu, rostitu in cas'u magnatiloru Ungariei, joi in 13 augustu n. a. c., cu ocasiunea desbatelerii speciali asupra §-lui 5 din novel'a elektorale.

Escentissimo dle presiedinte! Ilustri magnati! — Proiectulu de lege, asupra carui-a desbatemu acu, nu e satisfacatoriu nici chiar dupa testul votat in cas'a representativa; eu atătu mai pucinu inse pote fi satisfacatoriu deci modificatiunea ce ni-o prezenta, la §. 5 alu acestui proiectu, comisiunea juridica a casei magnatiloru. Deci pentru ca să-mi potu motivă votulu ce voi și dau la §-lu de sub intrebare, cu permissiunea dvostre, ilustri magnati, mi-voiu luă vo-

dupa pamentu, si inca multu mai mare de catu cum e astazi. Se platiadeca cat 40 cr. m. c., seu dupa valoarea de acu 70 cr. dupa cat o jugera de pamentu de prim'a classe. Afora de acesta se mai platiadeca cat 48 cr. dupa cat o parochia de vite de jugu; apoi cat 40 cr. dupa cat o parochia de vase; asemenea se platiadare si dupa oi, albine etc. Tote aceste feluri de dari ince se numerau si compuneau consulu contributiunale de 8 fl. Dar chiar abstragendu de la aceste dari, si luandu de base numai darea dupa pamentu, dupa chiaia de dare indatenata pe atunci, in Tnia erau alegatori toti acei-a, cari solvau dare: in comunitate de prim'a classe, dupa 15 jugere; in cele de a doua dupa 18, in cele de a treia dupa 22 si in cele de a patra classe dupa 24 de jugere de pamentu. Astazi ince dupa chiaia de dare de acu, celu ce solvesce dare directa 8 fl, acel'a nu solvescu numai 8 fl. 40 cr. ci — considerandu tote adausurile de la feluritele dari — elu solvesce mai multu decat 16 fl. Sunt tienuturi, unde — dupa dispusetiunile novelei votate in cas'a reprezentativa — vor fi alegatori cei ce au in proprietate 17, 18, 27 de jugere de pamentu; dar sunt si de acele, unde nici chiar proprietari de cat 30, ba chiar si de 40 de jugere nu vor fi alegatori.

Pentru a demustra acesta mi-voiu luă voia se me provocu la date oficiale. S'au estrasu din opidulu Naseudu 21 de cetatieri, cari solvescu cea mai mare dare. Primul are 21 de jug. de pamentu aratoriu, 20 jug. de fenantu si 14 de pasiune; venitul curat ince este de 52 fl, er contributiune solvesce 16 fl 12 cr. Acestea dara nu pot fi alegotoriu. Alu doilea are 30 de jugere, si inca nu pot fi alegotoriu. Astu-feliu in cea mai mare parte a comunei nu nici unu singuru alegotoriu pe baza acestui censu.

Acesta angustatire ince e mai batetoria la ochi, daca facem o paralela intre chiaia de dare statorita in §-lu 4 pentru senguratele tienute. In urm'a acesteia in confiniul militare provincialieatu, in cottele: Baciu, Bodrog, Timis, Torontal si in partile anestate cottului Carasius se receru numai 10 jugere; in cottele: Solnocalu de medilociu, Crasna, Zarand, Cetatea-de-petra, Lasigias in distriptulu Haiducilor ince se receru numai 8 jugere. Dupa acesta chiaia, precandu in distriptulu Naseudului, cu unu teritoriu de 50 m. □, abia sunt 300 de alegatori, pre atunci in distriptulu vecinu, in Cetatea-de-petra, sunt 7000 de alegatori, desi numerul poporatiunii e acelasi cu a distriptului Naseudu, er teritoriul e numai pe diumetate catu e a acestui-a.

Disproportionarea se arata inca si mai tare, daca punem in paralela senguratece comune ale distriptului Naseudu cu comune din cotele vecine, unde sunt alegatori dupa dreptulu celu vechiu. Asa in cottulu vecinu alu Clusiusului, comun'a Comatelecu are 1340 de suflte, cu abia cateva mis de jugere proprietate de pamentu. Ac sunt 150 alegatori, precandu in distriptulu Naseudu dupa 4000 de jugere cau cateva alegatori.

Acestea sunt atari diferiti, catu eu credu celu pucinu, illustri magnati, ca mi-veti lu in consideratiune cererea, ca se binevoiti a recede dela primirea modificatiunii ce ni presenta comisiunea juridica la acestu §, si veti binevoi a primi testulu votatu in cas'a representativa, cu atatu mai vertosu, illustri magnati, cu catu ca acesta statorire a dreptului eleptorele va se aiba multa influintia la arondarea cercurilor eleptorali si si la cea a comitatelor. Eu asa credu, ca nimeva asta ca e justu, ca unu tienutu de 42 m. □ — arondandu-se comitatele, se aiba in comitetulu comitatense numai atati representanti, cati vor se aiba si cateva comune ce au unu teritoriu numai de cateva mis de jugere.

Am auditu accentuandu-se ince, illustri magnati, ca dora politic'a magiara, respective politica nationalitatii magiare, ar pretinde angustatirea dreptului eleptoral in Transilvanie. Eu din parte-mi, fie-mi permisu se dechiaru, ca inca partinescu politic'a magiara si deci ca si eu dorescu politic'a nationalitatii magiare; dar eu credu, ca illustr'a casa a magnatilor numai atunci va urmari politic'a magiara, candu nu va angustati drepturile, ci va cercu a le asiedia pre o base omogena. Ea atunci va urma o politica magiara, a nationalitatii magiare, candu va imparteasi de egalitatea in drepturi pre fiecare

cetatianu; atunci va urma ea o politica magiara sanatosu, candu nu va ambala dupa o politica nici provinciale, nici municipale. — Candu e vorba de statorirea dreptului eleptoral, ori a altui dreptu, noi trebuie sa cautam, ca — dupa aceasta chiaia, buna ora in cottulu Albei inferioare — care va fi proportiunea intre cei indreptati si intre elementul magiaru; caici, illustri magnati, Ungaria a fost aparea din cele mai vechi tempuri mai alesu, desi nu chiar eschisivu, nu numai de cei ce apartineau nationalitatii magiare, ci chiar pe nationa magiara o apara toti cei ce apartineau Ungarie!

Este cunoscutu apoi, ca intre nobili mai atati-a apartineau altoru nationalitatii, cati si nationii magiare. Precum de aci, asi si din aceea, ca ar intru intre alegatori si cativa percente din proprietarii mici, nu se va иска ince nici unu pericol pentru magiarismu in Tnia. Fie-mi permisu s'o derivu asta de acolo, ca Ardealu fu o data nedependinte, ba inca se tieneau atunci de elu si unele comitate din Ungaria, in cari erau in preponderentia Romaniei, — si totusi chiar atunci fu in flore magiarismul in Tnia. Deci din imprejurarea, ca alegatori magiari ar ramane in minoritate in unele cote, nu e de a se trage acea consecinta, de carea se temu multi. Se me servescu dunu exemplu. In acele tienuturi unde sunt numai cate doi alegatori — buna ora in distriptulu Naseudului — elementul magiaru nu poate fi in majoritate, caici intraga poporatiunea e romana. Si totusi, distriptulu Naseudului — dandu proba ca nu urmaresce politica eschisiva nationale, alese unu reprezentante magiaru, dar nu prin beuturi si mancaru, ci prin incredere. De altu-mentrea noi vedem, illustri magnati, ca in Ungaria se inscriseru ca alegatori noi — pe baza legii din 48 — atati, catu numerulu privilegiatilor e de diece ori mai micu ca a alegatoru. Si totusi vedem, ca influintia e in man'a acelei a 10. parti, care apartine nationii magiare. Aceasta influintia va ramane in man'a loru si in Ardealu in acele comitate, unde densii vor escela prin sciintia, patriotismu si prin servitia pentru binele comunu; unde ince vor escela prin acestea cei de nationalitate nemagiari, acolo vor exercere influintia acestia, er nu cei stricati, apartina ei chiar si nationalitatii magiare. Din acesta imprejurare ince poate se rezulta pentru patria numai folosu, nici candu ince dauna.

In urm'a acestor'a, desi nu e satisfacatoriu §-lu 5 a proiectului de novela eleptoralu nici dupa testulu votatu in cas'a reprezentativa, de-ora-ce eu asi fi dorit u se se credeie o lege eleptoralu radicala, — totusi lu-primesc dupa cum s'a redesu in cas'a reprezentativa, caici astu in novela multa indreptare. Astu adeca progresu in aceea, ca ea da dreptulu de alegori si onoratorilor, cari nu locuiesc in cetati, desi art. II. alu legii din 48 li denegă dreptulu eleptoralu, asa catu, precandu unu capelanu din Clusiu seu nu invetiatoriu-adjectu de aci, aveau dreptulu eleptoralu: pre atunci unu canonico din Blasiusu nu-l avea. Primindu eu deci acestu §, rog illustr'a casa a magnatilor se binevoiesca a-lu primi si ea, nu numai din punctulu de vedere alu dreptatii, ci si din celu alu politicei; caici va se casione mare dorere maietatii locuitorilor ardeleni aceea imprejurare, ca in cottulu Cetati-de-petra poate fi cineva alegotoriu si numai dupa 1/4 sessiune — desi Cetatea-de-petra se tieni de Ardealu nainte de 48 — precandu in Ardealu se cere de patru si de cinci ori mai multu, si acesta numai pentru ca Cetatea-de-petra se anessa Ungariei cu ceva mai nainte.

Acesta ar fi nedreptate, si de aceea mi-repetu rogarea, ca illustr'a casa a magnatilor se binevoiesca a primi §-lu 5, dupa testulu votatu in cas'a reprezentativa

alu de estimpu, referitorie la afacerile Epitropiei. 2. Recercarea consistoriului aradanu, cu privire la crearea stipendioru pentru tenerii, cari se vor ru tramite la profesura. 3. Recercarea consistoriului aradanu, in privinta sumei, ce ar fi la dispusetiune pentru introducerea cursului alu III-lea la institutul pedagogicu, si regularea salarielor profesorilor. 4. Afaceri curenti, deliberari asupra suplicelor pentru imprumuturi, si predarea scrisorilor referitorie la „aucta“ scolaru.

Aradu, 19 augustu 1874.

Atanasiu Sandor. mp.

Presedinte.

Atanasiu Tuducescu mp.

notariu.

Ni se cere a publica,

deci dama urmare cu tota placerea circulariului episcopescu pentru convocarea Consistoriului metro politanu.

Nr. 302 pres./ex.
1874

P. T. Dle!

Dupa ce Esecentia Sa, Inaltu Présantul Archiepiscop si Metropolitul alu nostru Procopiu Ivacicovicu, s'a alesu de Congresul bisericesc national serbesc, la 31. Iuliu a. c. si s'a intarit de Majestetea Sa pre inducatul nostru Imperatu si Rege apostolicu, cu pre inalt'a resolutiune din 6 agustu a. c., intru Metropolit-Patriarchu alu Serbilor, renunciansu mai nainte Inaltu Preseantia Sa la demnitatea de archiepiscop si Metropolit alu Romanilor ortodosi din Ungaria si Transilvania, amesuratul provocarii facute din partea In. Ministeriu ung. reg. de cultu si instructiune publica, si dupa ce Inaltu Preseantia Sa prin actulu subserisul in Carlovetiu, la 1/13 augustu a. c., afliatoru in manele micle, si-a adresatu solemn'a sa resignare si de adreptulu catra Venerabilul Consistoriu metropolitan plenariu pe 19/31 Augustu a. c. la Sibiu, in resedintia metropolitana la 9 ora de demanetia, spre a se pune lacale dispusetiunile necesarie pentru reintregirea scaunului archiepiscopescu si metropolitanu, remas in vacanta.

Deci prin acesta P. T. DTa esti poftit de a lau parte la predia siedintia a Consistoriului metropolitan plenariu la terminulu si loculu susu amintit, binevoindu a me incunoscintia pe post'a prima, deca te inlesnesci, seu nu, a Te infaciostu.

Prelanga care impartesindu-Ti binecuventarea archierescu sum Alu P. T. DTale. Caransebesiu, in 5/17 Augustu 1874.

binevoitoriu

Ioanu Popasu m. p.
Episcopulu Caransebesului.

Nr. 1115. scol.
244

Circulariu pentru infinitiarea scolelor tractuali de agricultura.

Tuturor p. t. protopresbiteri si inspectori de scole in districtul Consistoriului din Aradu.

Organisatiunea provisoria a invetiamantului national confessionalu, la §. 31. ne indoteresce a infinita scola superioare seu tractuale.

Pentru esecutarea acestei indotoriri, venerabili sinodul diecesanu aduse anu decisulu de sub nr. 103., era in sessiunea de estimpu decisulu de sub nr. 183., ca sprie infinitiarea si sustinerea scolelor tractuali se se espere gruparea mai multor comune.

La acesta grupare, Consistoriulu asta cu ale se iee de cinoxura protopresbiterale. Adeca, comunitate din fiecare protopresbiteratu, prin contribuirii dimpreuna se-si infinitizeze si se-si sustiena cate o scola tractuala.

Totodata, citatulu decisu de estimpu alu sinodului diecesanu, nisuindu se aduca invetiamantulu in cea mai strinsa legatura cu trebuinile cotidiane ale poporatiunici, demanda ca, la aceste scoli tractuali, ce se vor infinita, se se iee in deschinita consideratiune scientifice de agricultura, si sprie acestu scopu incepulum se se faca prin a ne ingriji pentru pregatirea profesorilor de lipsa.

Cu alte cuvinte, Venerabili sinodul diecesanu a societatea poporului, agricolu in precumpenire, — daca scolele tractuale s'ar ocupă mai vertos de agricultura, li-ar cunoște mai bine lipsa

si folosu, de unde le-ar imbratise cu mai multa caldura.

Obiectele de invetiamantu in aceste scoli ar fi, pre langa celele ce le anumește Organisatiunea invetiamantului la §. 38, inca urmatorele: 1. Cunoscintia despre prasirea plantelor; 2. Cunoscintie generala despre economia, si in speciala despre economia de campu; 3. Politica de campu; 4. Cunoscintie despre morburile de vite si lecuirea loru; 5. Deprinderile economice astu-feliu ca, pre catu numai se poate, invetiamantul in data se valideze in prassa cunoșintele sale, sub nemedilicit'a privighere a invetiamantului. Se va atribui prassei tota importanta, pentru ca in aceste scoli au se vina tinerii dupa absolvarea scolei elementare populari, deci intelegereta la acestia o desvolta mai bine intuiunea si prass'a, de catu teori'a. Catra aceste obiecte de invetiamantu, a socotitul Venerabili Sinodu, ca deosebi mai merita atentune ramurile ale agriculturii, ce poporatiunea romana ortodoxa le manuește mai vertos dupa cea cunoșintea din betani cat le mai mostenesc, — dar cari cunoșintea acum'a nu sunt de ajunsu nici pentru ca se poate aduce atate produse, cat se acopera lipsa, ca lipsa s'au imiltilu, nici pentru ca barem se putem sustine starea nostra de astazi pe terenul economici, caici acestu teren se oferesc de sine spre cucerire celor, cari siu se-l cultivate cu inteligenta mai multa. Starematuri numeroase, din ramurile principale ale agriculturii, se perdu a nimic'a, pentru ca cine ar fi se le valoriseze, adeca ramurile secundare ale agriculturii, nu sunt intratata desvoltate, ca se poate funtiuna cu eficacitatea receruta. De aci vine seraci'a, si nepotintia', pentru cari causele nostre bisericesti si scolare nu capeta sporul ce li-l dorim si ce cauta se li-l castigam.

Ideia de asemenea scoli nu este noua; era lipsa de ele nu este intipuita, ci o sentim foarte.

Nu este noua ideia, pentru ca asemenea scoli, strainetatea le posiede, multe si in feliurite estensiuni, ma sunt chiar in tiera nostra, unde de curandu le-a organizatul Innaltul Guvernului conformu ordinului seu publicat in fota oficiala a statului la 4—12 iunie 1872.

Era cumea lipsa de asemenea scoli nu este intipuita, ci sentita foarte, inveterata apriatu de o parte din necesitatea de a urca productivitatea muncei nostre, ca se putem acoperi lipsa ce se inmultiesc, era de alta parte din cercstantia ca lucratorii de alte confesiuni si seminti, ce-si castiga locu pre la noi cu titlulu celu dreptu alu muncii loru, au sporu bunu in lucru, ca si-au adausu inteliginta, si in curandu vedem ca bisericici si scoli pompose radica lui Dumnezeu si viitorului loru.

Sunteti chiamati a tieni pasu si cumpana cu nationile culte, ca numai asia ne vom puteti bucurat de unu concertu salutar si de o reciprocitate binefacatorie in economia, precum acesta se recere intru interesulu comunu, adeca si alu nostru si alu loru. Ori ce inferioritatea seu intarire in partea nostra, ne reduce la nepotintia, caici astazi o isolare, nu numai ca e condamnabila, dar nici ca se mai poate. Apoi o națiune redusa la nepotintia materiala, nu va fi in stare se des bisericice sale o autonomia destul de activa si de roditoria, pre base destul de late si de reali.

Aceste scoli dura, sunt o cestiune a viitorului nostru. Si pentru ca viitorul nu ni-l putem opri, urmeaza ca cestiunea nu se poate amena, fora ca se nu cadem sub sarcina responsabilitatei.

P. T. protobresbiteri si inspectori de scoli sunt poftiti prin acesta, ca fiecare in cerculu seu de activitate se splice si se nisuresca a realizata intenția Venerabili Sinodu diecesanu pentru scolele tractuale, precum pe scurtu se spuse mai sus.

A nume p. t. protopresbiteri vor aduce acestu circulariu consistorial la cunoșintia comitetelor protopresbiterale ce se vor tieni in octobre a anului curent, conformu §-lui 62 din Statutul Organicu, provocandu-le pre aceste comite a face propuneri si respective proiecte despre:

1. Cum si catu se contribue fiecare comună din protopopiatu, pentru a se face barem unu stipendiu anualu de 300—500 florini val. austri, unui individu carele s'ar ingajat a-si castiga cunoșintele necessarie la veri un'a *

dintre academiele de agricultura, ca apoi să se splice pentru anumiti ani de profesore la scăala tractuala?

2. Cum si cătu se contribue fiecare comuna, ca preste 3—5 ani, pre candu va fi absolvatu stipendiatulu, protopresbiteratulu să aiba pentru scăala tractuala barem o sesiune de pamentu, spesele adjustării si ale intretinerii si unu salariu anualu profesorelui de 500 fl?

Propunerile, respective proiectele sale, comitetului protopresbiteralu se le innaintedie spre decidere, la celu mai de aproape sinodul protopresbiteralu, ce se va tine conformu și-lui 45. din „Statutulu Organicu.”

P. T. inspectorii de scăole sunt anume poftiti ca in contielegere cu p. t. protopresbiteri, in aceste sinode să lucre si să starușca pentru decisiuni favoritòrie causei scolarie.

Acestu consistoriu speră că Sinodelor protopresbiterali vor intielege insemenetatea practica a autonomiei loru prin aceea că, in fatia relatiunilor locali, vor aduce decisiunile cele mai favoritòrie si mai esecutabili.

Consistoriul crede intru interesarea comitetelor si a sinodelor protopresbiterali, de aceea li incredintiédia că densele se statorésca sumele de stipendie, rezervandu si-si numai ca, dupa cantitatea stipendierlor să defiga conditiuni recurintilor si se li arete academiele la cari au se studiedie. La statorirea sumei comitele si sinodelor protopresbiterali nu vor perde din vedere că, a investimentu prim'a recerintia este invenitatoriu calificatu, că asiá scăola devine nu numai bine cercetata, ci va se si aduca roudurile sale la timpul seu, la timpu scurtu, pentru că cursulu investimentului la acesto scoli are să fie pe cătu se pote de scurtu.

Despre resultatu, p. t. protoprespitorii si inspectorii de scăole sunt poftiti să reporteze acestui Consistoriu indata dupa decurgerea sesiunei sinodelor protopresbiterali, adeca cu finea lui februariu ce vine.

Datu din siedint'a consistoriala a senatului de scăolo, tienuta in Aradu la 4/1st iuliu 1874.

presedinte substitut: Andrei Papp, m. p.
Protosincel.

Epistola deschisa,*
cătra onorati alegatori ai cercului electoral Buteni, in comitatulu Aradului.

Patru onorati Domni din cerculu meu electoralu, prin o depesia mi-au dechiarat indignatiunea si neincrederea loru pentru cuprinsul vorbirei mele,¹⁾ tienute in Cas'a reprezentantilor in 21 aprilie, cu ocasiunea desbaterilor asupr'a proiectului de lege despre institutiunea notariatelor publice, si acésta depesia au adus-o si la publicitate in foi'a umoristica „Gur'a satului.”

Din incidentul acesta ati binevoit uDVostre, onorabili alegatori, din o conferinta tienuta in Buteni, a-mi tramite unu votu de incredere, subscrisu de 511 alegatori, in care aprobatu directiunea si cuprinsulu mentionatului meu discursu²⁾ si in care a-ti binevoit u anunciu, cumca desaprobatu dechiararea de neincredere a susu amintitilor patru onorati Domni, aducandu acestu actu alu DVostre si la publicitate.

Primitu nainte de tóte, onorati alegatori, adunc a mes multiamita pentru acestu votu onorificu de incredere — si pana atunci, pana candu presentandu-me in jurul uDVostre, voi fi fericiu a mi-o esprime vorbalmente.

Nu voi a esprime in acésta dechiaratione nici unu programu nou, nici principii noue; positiunea-mi atât in privint'a politicei generale de tiéra, cătu si in cestiunea

* Publicarea acestui actu s'a intardiatu pentru absența redactorelor si — apoi lipsa de spaciu. In absența dirigintelor, coaducatoriori interimale ar instructiunea, d'a nu publică, colu pucinu nu foră refesiuni — articlii, ce sunt, său imparu a fi in contra programelor noastre. Dece in casulu prezente tocmai acesta s'a afletu in unele privinti, si fiindca coaducatorinu, facia de duu Bonciu nu si-potă permite o glosare cu precisiune, de aceea nici nu s'a incumetatu a publică pe data actualu. Redactorele acestei foi cred, ca publicul nostru celu national multu mai bine conosco a deverat'a situatiune, de cătu ca se fie trebuita de o cercusantiale areata a retacilor duu Bonciu, si de aceea noi vom face unele forte pucine gliso scurte. Red.

) Nu pentru intregu cuprinsulu, ci — numai pentru unele maguluri ultraiste căra magari si unele isbirii nedeme in contra — nascu ce felu de *ultraieti nationali*, de cari partit'a nationalu nu reconosce că ar ave, de unde si a astfelui de espektoratuni de denuciatiuni nejustificabile — ale partitei nationali, la contrarii nostri nationali. Acesta este a deverul carele — astfelui precisat, să se combata, déca se pote. Red.

2) Nici acest' nu este exactu. Cuprinsulu atacatoru si denunciatoru nu s'a aprobatu. Despre acésta ne-am convinsu cu ochii nostri. Red.

speciala de naționalitate a Romanilor, este si adi totu acea de pana acumă. —

Dar findu puseiunea mea prin unii si reu inteleșa, ma chiar mistificata,³⁾ trebuie si pentru aceea să mo demitu la esplicatiuni, astfelui devenite necesare, ca DVostre, onorati alegatori, cu atâtua mai vertosu se poteti judecă, pona intru cătu mai potu eu fi capace, a representă in diet'a tierii sentimentele politice si nationale ale DVostre, in consonantia cu convingerea-mi propria. —

Eu ideia de statu a iubitei noștră patrie, si consolidarea vietiei constitutionale, numai prin conlucrarea solidara a tuturor poporilor prin patria o credu asigurata, era realizarea acestei asecurări pote urmă numai prin co'ntielegere pacifica si fratișca a tuturor poporilor, si din resultatulu reciprocei indestuliri a celor'a.⁴⁾

Constitutiunea, ideia de statu si unitatea Ungariei este proprietatea noștră a tuturor'a.⁵⁾

Acésta scumpa proprietate a o pastră si a desvoltă in integritate si nestirbita, este chiamarea noștră a tuturor'a.⁶⁾ Intre marginile acestei chiamarii, dupa conving-reu mea, potemu asteptă si pretinde tóte aele drepturi, cari sunt de lipsa si nedispensabili pentru vieti si esistentia nostra nationala, si pentru desvoltarea culturala a limbei si naționalitatei noastre.⁷⁾

Eu din parte-mi a lucră si a luptă in acésta directiune, pururiu am tienutu si tienu nu numai de datorint'a mea ablegatia, ci si de patriotică, atât in interesulu patriei, cătu si intru alu alegatorilor mei.⁸⁾ Pe acesta principiu este basata si vorbirea din 21 aprilie, carea fu prin uuii reu esplicata si atacata.⁹⁾

Nu se pote negă, că liber'a folosire a limbei si naționalitatii noastre, precum si progresulu culturei nationale intre impregiurările vietiei noastre publice, chiar si pe langa recunoșceria inderpretarii statului magiaru, intempina multe si numerose impedimente, insa pe mine nici nu me descuragiéda, nici nu me facu să ocupu positiunea pasivitatei, său a contrarietatei absolute.¹⁰⁾

Pentru că de o parte trebuie să tragemu contu cu trecutul si cu presintele Ungariei ca atare, era de alta parte nu potemu desconsidera acelu adeveru istoricu, că drepturile si pretensiunile poporilor si națiunilor — chiar si in cestiuni, cari erau nu numai ecitabile si juste, ci devenisera si corespondiente temporului, — nu in decursulu de cătiva ani, ci de decesen, ma sece au fostu realizabile.¹¹⁾

Am creditatia firma, cumca pretensiunile noastre nationale, juste si ecitabili, cari potu ave locu pe langa neviolabil'a esistenta si integratate a statului magiaru — se vor

* Noi potemu incredintiá pre amiculu nostru, că curat u numai prin unele proprii ale sale espeptoriatiu a devenit ambigue, dubia, suspicioasa. Celi puçini ai nostri cetitori sunt deplinu orientati in acésta privintia. Dlu Bonciu — este peste totu tienutu de acela, pre carele domanii Tiszaiști l'an alesu, ca si elu din acea parte se ajute pre cei din drépt'a, a paraliză si — de s'ar pote — chiar blamă partit'a nationala, specialmente pre Babesiu, inca cerele domnii magari — reu amagiti, o tienu personalizata. Red.

*) Forte bine — in teoria; admittu, ma pronuncia căte o data totu acésta si domnii magari — in faptu insa pururiu si mortisius lucra in contra, precum credem ca s'a convinsu destul si duu Bonciu. Red.

*) Er — numai pre harția; in faptu tóte sunt numai ale domnilor magari; constitutiune, ideia si unitate de stat, sunt totu atâtaea vase, pre cari numai si numai domnii magari le mulgu, ce si dreptu adeseori cu ajutoriul unor buni nationalisti si patrioti la duu Bonciu, dar — din alu căroia lapte numai si numai acéa — ici colu ou căte unu renegat — se inducescu si ingrasiu! — Red.

*) Ací difere nuanti'a dijuu Bonciu de noi. Noi dicem: Atât, cătu avem a statu de acésta proprietea comună, să împartim in faptu fratișca, pentru că se avem a basa, indemnă, insufleti si incredere, spre a eluptă mai multu. Dlu Bonciu dice — ca si dedicătii nostri: De óra-ce este comuna, măcar că numai in teoria săi virtualmente, — deci săi luptăm cu totii a conserva si a consolidă. Bah! Asiá se vorbesce copilioru; asiá numai credu — cei nepatiti. Noi vremu se avem in faptu, ca se conservăvă. Red.

*) Acésta dupa tristele experientie — ca se dicem numai de siepte ani, nu pote se fie seriosu disu. Adeverul, precum toti lu-scium — e, că — mai nainte domnii nu lassu să pretindem, dar nu ni dau nemic'a, astazi si pretensiunile nostre li sunt nesuflete, mai vertosu déca le facem cu starintia serioza si energica. Ce ajungă vorbele frumose facia de acesta adeveru negabilu! De aci amiculu nostru Bonciu pote să se convinga, că — nu noi, ci densul este in amagire si chiar sinamagire! — Red.

*) Tristu ar fi, — desperata ar fi cau'a noastră, déca ar fi asiá! — Red.

*) È sinamagire! Ei bine, pana candu? „Hon“ insusi mai ieri i-o spuse duu Bonciu, ca — nici chiar alu seu, de sicur innocent punct de vedere, nu impatisesc! — Red.

*) Oho! Unde este la noi „contrarieitate absoluta“? Ce va se dica acésta? Cine mistifica aci?? Sér crede amiculu nostru Bonciu, ca sub acésta fictiune va ascunde de naintea publicului adeverul, adeverat'a noastră pusiuni, opositiunea natională, serioza, loiala si solida! Tare se înșinala. Si — éta aci — in modu pipabili scosu la lumina cea ce reprobam si chiar condamnam noi: tendint'a unera nationalisti si nostri — amagiti si proditi, d'a amagi si instraină, si pre altii dela programma si solidaritate. Atari domnii au forte reu opinione despre inteligenția publica la noi, ca si alti felu n'r cutesa a-i face astfelui de insinuatiuni! Treut'a umbr'a legii! — Red.

*) Da; numai nu acolo, unde cultur'a nationale si intelectualo — sistematicamente se impedece; unde unu frate se ingrasiu, ér celalaltu se lassa a peri de fome! Aci inceta rationamentele fraseologice. Red.

si realiză,¹²⁾ si inca nu prin derimarea elementului magiaru si a superioritatii lui negabilmente *naturale* si inderpretatate, ci cu inviorea si consentires acelui's;¹³⁾ pentru că mai pe urma trebuie să urmedie acea conscientia si incredere o va produce comununa de interes intre națiunea magiara si romana.¹⁴⁾

Desvoltarea generala in cultura si inaintarea progresului, va produce aele considerantei si convingeri reciproce, ce se voru manifesta in convictiurea fratișca a acestoru doue națiuni, cari naturalmente sunt avisate la convictiure fratișca.¹⁵⁾

Pentru a ajunge cătu mai usor si mai curențu acestu scopu dorit de noi toti, afandu eu de calea si mediuloculu celu mai potrivit directiv'a si tienut'a pacifica si stemperata, participarea activa in afacerile legislatiunii, chiarificarea si capacitatea reciproca prin coatingere cu partidolu din tiéra, evitarea disputelor in lucruri si interesu de minutii; dupa mine politică noastră națională numai astfelui pote si corespondentia si salutaria:¹⁶⁾ ca de o parte intre tóte juratule neclatuiti să ne alipim la langa constitutiunea patriei, si unitatea statului, recunoscendu noi intru acésta inderpretare superioritatei naturali a naționalitatii magiara; — era de alta parte pe langa in trebuințarea tuturor mediulocelor legali si nisuvu si sustiné si a realiză conditiunile de viață si a le culturei naționale, cari si altcum nici candu nu au fostu si nu sunt in contradicere, ma stau in legatura cu esistentia si consolidarea statului magiaru.¹⁷⁾

Repetiendu-mi multiamit'a, ve rogu, onorati alegatori, să primiti cordial'a-mi salutare patriotică. —

Aradu, 7 augustu 1874.

Demetriu Bonciu, m. p.
deputatu distaluu.

Publicatiune.

Bunulu *Gimnasiului rom. gr. or. din Bradu* — situat in comun'a *Mihaleni*, — carele constă din un'a casa de locuința, carcima cu regalu etc. langa drumulu tierei, grasduri, un'a mória cu doue róte, 118 jugere pamentu de aratura, 26 j. gradina si fenacie si 31 j. pasiune — se va esarendă pre calea licitatiunei publice in sal'a *gimnasiului supranumit*, in 30 augustu st. n. la döue ore postmeridianane, si anume pre unu timpu de 6 ani, ceea ce prin acésta se aduce la cunoștiint'a onoratului publicu.

¹²⁾ Catu dici — „statu magiaru,” ai ispravit o pretensiunea nationali Te-ai pusu pre bas'a, prezinta de ei, ca statul e alu loru: apoi pace buna de drepturi nationali pentru poporile nemagiar! — Red.

¹³⁾ Aci omul naturală sta mintea pe locul! Ca dora nu suntem noi *pigmei* săi *cretini*, corporali sau spirituali, ca se reconoscem magiarilor superioritate naturală! Reconnoscem o mersu óra care de inderpretare istorică si numerică — da; dar si acésta numai pre catu timpu pactamu ca cu frati, pentru d'a impacă barbarulu trecutu cu unu prezintă si viitoru mai logic, mai uman. Prințe acésta amicul nostru? Lurogau se-si insenme bine; caci aici este bas'a programei noastre nationali. Cine parașeesce acésta basa, laudese elu catu va vré, poporul român nu-lu va mai recunoce de luptatorul nationalu. — Red.

¹⁴⁾ Magiarii, si anume acéa cu cari atatu de multa cochetădias amiculu nostru Bonciu — dicu: *Supremul nostru interesu*, cari tóte cele latice subordinam — este magiarismul si a nume *magiarisarea* perfecta a vietii publice in statu, a statului inusit — noi dicem, deca suntem romani de omenia: *supremul nostru interesu* e, a ni sustiné si desvoltă *nationalitatea noastră in patria comuna*, in *statul Ungariei si Transilvaniei*. Ei bine, aci este contrastul si conflictul: pre catu timpu acesta nu se delatura, este absurdă a vorbi de comunitate de interes. — Red.

¹⁵⁾ Acest pasaj este o falacia logica. Desvoltarea generale in magiarismu — nu este posibile; chiar nemarginitul si violintele magiarismu eschide programe si cultur'a nemagiarilor, si in locu de apropriare reciproca, producă intrainare. Red.

¹⁶⁾ Déca — ne vom tien de stricta solidaritate cu cei-ne-am ingăzit la unu programu, si in vom suntem să captăm laudele contrarilor prin pasiuri unilaterali, de capulu nostru, ca si fratele Bonciu — asta data si — alta data! Aci este adeverul; cele latice sunt „trénuri flénuri,” — cu permisiune fie disu. Red.

¹⁷⁾ Acésta profesam noi, dar néga in gura mare, si prin fapte poternice — acéa, căroru amiculu nostru vré să se apropie pre acestu actu publicu, — vai de noi!

Resumānu: Precandu domnii magari striga de resuna in lume: „Nu ni trebuie patria, déca nu va fi magiaru!“ „Nu vremu să scim de patriotsim, de libertate si constituție, déca nu vor fi curat u numai magiare, — dlu Bonciu are admirabilulu curagiul, d'a nippurune pre facia: „m. i pre susu de tóte patria si constituție si intregitatea statului si superioritatea elementului magiaru, — apoi celealte — vor urmări să ele candu-va, déca si pre cătu vor ofla locu in acésta patria, constituție, intregitate si superioritate magiara.“

Intr'adeveru, admirabile curagiul! Cum se potea mai eclatantu ilustră — inferioritatea nostra naturală a domnilor magari! — Red.

Condițiunile de licitație, pre si alte desluciri, se potu capătă său si subscrise in locu, său i adv. fondului, D. Teodoru Popu, Baia-de-Crisiu.

Bradu-Zarandu, in 9 aug. 1874

Presidiulu reprezentantie gimnasiali.

Publicatiuni tacabile.

Concursu

La scăala comercială publică română din Brasovu a devenit vacanta unu post de profesore, si anume:

Postulu de profesore pentru *Geografie Istorica comercială si universală*, cu debita considerare la Istor'a Ungariei, si pe *economia natională*, ca studie principali, pentru limb'a germană ca studiu secundar.

Pentru ocuparea acestui postu se va concursa cu terminu pana la 20 aug. (1. septembrie) a. c.

Concurrentii să binevoiesca a se adăgra subscrise a Eforia scolara, alaturandu langa petitiune si documentele: a) că de naționalitate romana si de religie greco-orientale; b) că au purtare politică morală bună; c) că sunt sanatosi, si d) că calificatiunea roceruta.

La cercetarea calificatiunei se arătă Statutulu organicu alu Metropoliei manie gr. or. din Ungaria si Transilvania resp. Regulamentul archidiocesanu per esaminare candidatilor de profesura lăale secundare romane confesionali.

Salarialu